

Олександр Скрипнюк

доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України, заслужений юрист України,
директор Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
віцепрезидент Національної академії правових наук України
(Київ, Україна)
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7052-3729>
idpnan219@gmail.com

DOI: 10.33498/Іош-2025-03-043

УДК 34:303.422(477)

ВІДДАНЕ СЛУЖІННЯ НАУЦІ ТА УКРАЇНІ: ЖИТТЄВИЙ І ПРОФЕСІЙНИЙ ШЛЯХ АКАДЕМІКА ВОЛОДИМИРА КОРЕЦЬКОГО

Анотація. Наукова, організаційно-наукова та дипломатична діяльність В. Корецького в Міжнародному суді ООН є багатовимірною і потребує нових характеристик відповідно до запитів сучасності. Багатогранні правові ідеї вченого потребують нового дослідження, сучасного осмислення та розвитку.

Метою статті є аналіз наукової, науково-організаційної, дипломатичної та суддівської діяльності В. Корецького в історико- та теоретико-правовому, міжнародно-правовому вимірі, зокрема, його поглядів на встановлення справедливого світового порядку та стійкого міжнародного миру.

Володимир Михайлович Корецький – видатний вчений, педагог, організатор академічної юридичної науки, дипломат, суддя Міжнародного суду ООН, його віцепрезидент. Усе життя і діяльність В. Корецького – приклад самовідданого служіння Україні та науці. Отримавши блискучу університетську юридичну освіту, трудовий шлях він розпочав з викладацької діяльності та дослідження проблем цивільного права, а після громадянської війни – методології юридичної науки. У 20 – першій половині 30-х років ХХ ст. науково-педагогічну діяльність поєднував зі службою в республіканських державних органах. Одночасно вів активну дослідницьку діяльність у галузі міжнародного приватного права.

У 30-х роках ХХ ст. бере активну участь у організації вищої юридичної освіти у Харкові на посадах проректора, керівника юридичного факультету, поєднуючи роботу з професорською діяльністю. Він очолює кафедру історії держави і права Харківського юридичного інституту і в 1939 р. захищає докторську дисертацію з проблем особливостей англо-американської доктрини і міжнародного права. Після здобуття докторського ступеня вся наступна пошукова діяльність вченого нерозривно пов'язана з розвитком доктрин міжнародного приватного права, міжнародного господарського права, міжнародного публічного права.

Після обрання В. Корецького академіком починається його київський період діяльності. Він виступає засновником Інституту держави і права та відділу міжнародного права і порівняльного правознавства. Під його керівництвом Інститут із наукового сектору став провідною розвиненою академічною установою. У 50–60-х роках ХХ ст. В. Корецький поєднував науково-організаційну, наукову та педагогічну діяльність з дипломатичною службою: брав участь у трьох сесіях Генеральної Асамблеї ООН, виступав радником представника СРСР у РБ ООН, працював у Комітеті ООН з прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації, у Комісії ООН з прав людини, Комісії міжнародного права ООН, виступав співрозробником Загальної декларації прав людини. Він брав участь у роботі багатьох форумів, що проводились під егідою ООН. Вінцем дипломатичної діяльності В. Корецького було його

© Олександр Скрипнюк, 2025

Олександр Скрипнюк

обрання членом Міжнародного суду в Гаазі (1960–1970) та віцепрезидентом цього ж суду (1968–1970).

У 60–70-х роках ХХ ст. наукова діяльність В. Корецького була спрямована на дослідження проблем суверенітету, міжнародну правосуб'єктність республіки, створення стабільного міжнародного правопорядку на принципах миру, безпеки та стабільності. Він вів активну громадську діяльність в Україні, популяризував надбання вітчизняної юридичної науки за кордоном. Наукова, дипломатична діяльність В. Корецького набула гідного визнання в середині країни та за кордоном. Він був удостоєний найвищих нагород союзної держави та республіки, обраний членом багатьох академій закордонних держав та міжнародних асоціацій. Ім'я увічнене у назві створеного ним Інституту та виданні після смерті вибраних його творів.

Ключові слова: Володимир Корецький; юридична наука; дослідник і теоретик; доктрина; міжнародне приватне право; міжнародне господарське право; міжнародне публічне право; дипломат; суддя Міжнародного суду ООН.

Минає 135 років від дня народження В. Корецького – організатора юридичної науки в Україні, вченого-міжнародника, ідеї якого не втратили актуальності для України і всього світу й через 40 років після його відходу у засвіти та особливо в умовах розв'язаної росією проти нашої держави широкомасштабної війни, якої Європа не знала останні 80 років. Росія своєю агресією порушила світовий порядок, паралізувала діяльність чинного міжнародного права та міжнародних безпекових організацій. За цих умов актуалізуються ідеї та напрацювання В. Корецького, які стосуються облаштування світу на справедливих умовах, як-то забезпечення миру, рівності народів і держав, свободи, прав людини, суверенітету, територіальної цілісності і незалежності держав. Свого часу він не тільки генерував передові для світу міжнародно-правові доктрини, а й втілював їх у життя, працюючи суддею Міжнародного суду ООН і його віцепрезидентом. Ідеї В. Корецького та його твори начасні й потребують нового аналізу та прочитання.

Багатогранний життєвий і творчий шлях В. Корецького став предметом дослідження значної кількості вчених, зокрема, науковців Інституту держави і права. Серед вчених, які досліджували практичну діяльність і теоретичну спадщину В. Корецького, слід назвати В. Денисова, В. Нагребельного, К. Савчука, О. Самойленко, І. Усенка, Ю. Шемшученка та ін. Однак проблематика захисту суверенітету, територіальної цілісності, свободи і встановлення справедливого миру, відновлення дії міжнародного права та діяльності ООН, її органів, усіх міжнародних організацій, причетних до забезпечення безпеки і миру в контексті сучасної війни, потребують уваги вчених до творчої спадщини В. Корецького з позицій сьогодення.

В. Корецький належить до найвидатніших діячів вітчизняної юридичної науки, його ім'я золотими літерами вписано в її історію. Вчений-патріот невіддільний від свого народу, його боротьби, прогресивного розвитку, що відбувалися в Україні та світі протягом ХХ ст. Усе його свідоме життя пов'язане з організацією та розвитком вітчизняної юридичної науки, сприянням авторитету науки міжнародного права у світі, утвердженням законності в практиці міжнародного права та міжнародних відносин.

В. Корецький народився 06 (18) лютого 1890 р. у Катеринославі (тепер – місто Дніпро) в сім'ї службовця. У 1910 р. закінчив Катеринославську гімназію із золотою медаллю. У 1910–1911 рр. навчався на юридичному факультеті Московського університету.

За сімейними обставинами переїхав до Харкова, де закінчив юридичний факультет Харківського університету з дипломом 1-го ступеня і був розподілений на кафедру цивільного права і судочинства цього вишу для підготовки до отримання професорського звання. Саме тут зав'язалася міцна дружба молодого В. Корецького і його наукового наставника, відомого на той час фахівця у царині цивільного і торговельного права, професора, а з 1925 р. – академіка АН УРСР В. Гордона, який виховав цілу плеяду знаних українських юристів-науковців. Водночас він працював на посаді зберігача юридичного кабінету Харківського університету і викладав у початковій торговельній школі. Роботу на кафедрі поєднував з роботою в інших навчальних закладах та приватними уроками.

Після Жовтневого перевороту 1917 р. брав участь у створенні Харківського інституту народного господарства, працював його проректором, заступником декана юридичного факультету, одночасно працював на професорських посадах, очолював кафедри, читав лекційні курси із загальної історії держави і права та міжнародного приватного права. У цей період В. Корецький значну увагу приділяє розробці методології юридичної науки. Його світоглядні орієнтири поступово еволюціонують до марксизму, до класового розуміння держави і права. У цьому контексті він активно співпрацює з журналом “Вісник радянської юстиції” та Українським юридичним товариством¹. У 20–30-х роках ХХ ст. викладацьку і наукову діяльність поєднував з практичною роботою. У 1921–1922 рр. завідував правовим відділом Наркомату іноземних справ УСРР, у 1922–1924 рр. – завідувач юридичного відділу Укоопспілки, у 1924–1930 рр. – завідувач юридичного відділу Українбанку, у 1930–1935 рр. – старший консультант Державного арбітражу при РНК УСРР.

Початок наукової діяльності В. Корецького припадає на початок 20-х років ХХ ст. Саме в цей час з-під його пера виходить низка наукових праць з проблем міжнародного приватного права: “Проблеми приватного міжнародного права в угодах, укладених радянськими республіками з іноземними державами”², “До питання про виконання зобов'язань: деякі уроки новітньої німецької судової практики”³, “Законодавство Литовської Республіки в

¹ В. Денисов, ‘В. М. Корецький – фундатор Інституту’, *Флагман української юридичної науки: До 60-річчя Інституту держави і права НАНУ. 1949–2009* (Ю Шемшученко ред, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Юридична думка 2009) 26.

² В. Корецький, ‘Проблеми частного міжнародного права в договорах, заключених Советскими республіками с иностранными государствами’ [1922] *Сборник статей по вопросам внешней торговли и экономики* 158–171.

³ В. Корецький, ‘К вопросу об исполнении обязательств (Некоторые уроки новейшей германской судебной практики)’ [1922] 5/7 *Вестник советской юстиции* 27–35.

галузі цивільного права і процесу”⁴ (всі – 1922), “Акціонерне товариство чи товариство з обмеженою відповідальністю”⁵, “Цивільний кодекс Радянських Республік. Текст і практичний коментар”⁶ (співавтор), “Вплив забезпечення паперових грошей на виконання зобов’язань”⁷ (всі – 1923), “Питання про вплив знецінення грошей на виконання зобов’язань у німецькій юриспруденції”⁸, “Територіальні межі виконавчої сили судових рішень з цивільних справ”⁹ (обидві – 1924), “Застереження про взаємність у міжнародному приватному праві”¹⁰ (1925), “Савіньї в міжнародному приватному праві”¹¹ (1926), “Принцип відкритих дверей”¹², “Уніформізм в праві”¹³ (обидві – 1927), “Міжнародне господарське право”¹⁴, “Міжнародне радіоправо”¹⁵ (обидві – 1928) та ін. Праці В. Корецького цього періоду набули високої оцінки радянських та європейських вчених-правознавців.

Науково-дослідна діяльність В. Корецького початку 20-х років ХХ ст. була присвячена також проблемам подолання економічної блокади в умовах існування двох протилежних систем, міжнародного визнання СРСР, встановлення взаємовигідних відносин із західними державами, актуальним питанням міжнародного приватного права. Спираючись на історико-теоретичний аналіз міжнародно-правових доктрин, а також практику взаємовідносин держав з різними економічними системами, В. Корецький уперше в юридичній літературі обґрунтував поняття “взаємності”, умови і межі застосування цього принципу в міжнародному приватному праві. Досліджуючи питання юридичного захисту економічних вітчизняних інтересів у товариствах за участю іноземного капіталу, він доходить висновку, що найбільш оптимальною формою для “змішаних товариств”, у яких беруть участь вітчизняні установи, є форма товариства з обмеженою відповідальністю.

В умовах радикальних змін у цивільно-правових відносинах, зумовлених Першою світовою війною та революціями в Європі початку ХХ ст., вчений

⁴ В Корецький, ‘Законодательство Литовской Республики в области гражданского права и процесса’ [1922] 1 Экономический бюллетень 106–113.

⁵ В Корецький, ‘Акционерное общество или товарищество с ограниченной ответственностью’ [1923] 4 Вестник внешней торговли Украины 1–10.

⁶ *Гражданский кодекс Советских Республик. Текст и практический комментарий* (Харьков 1923) [ст. 1–4, 7–9, 44–51] 18–23, 49–54.

⁷ В Корецький, ‘Влияние обеспечения бумажных денег на исполнение обязательств’ [1923] 1/3 Народное хозяйство Украины 138–146.

⁸ В Корецький, ‘Вопрос о влиянии обесценения денег на исполнение обязательств в германской юриспруденции’ [1924] 8/9 Народное хозяйство Украины 21–24.

⁹ В Корецький, ‘Территориальные пределы исполнительной силы судебных решений (по гражданским делам)’ [1924] 7 Вестник советской юстиции 175–178.

¹⁰ В Корецький, ‘Оговорка о взаимности в международном частном праве’ [1925] 19 Вестник советской юстиции 731–734.

¹¹ В Корецький, ‘Савиньи в международном частном праве (к 65-летию со дня смерти)’ [1926] 4 Вестник советской юстиции 154–158.

¹² В Корецький, ‘Принцип открытых дверей (open door)’ [1927] 14 Вестник советской юстиции 487–490.

¹³ В Корецький, ‘Униформизм в праве’ [1927] Сборник статей, посвященный памяти В. Ф. Гордона 91–109.

¹⁴ В Корецький, ‘Международное хозяйственное право: (Ориентировка в понятии)’ [1928] 22 Вестник советской юстиции 664–671.

¹⁵ В Корецький, ‘Международное радиоправо’ [1928] 2 Сборник статей кафедры “Проблемы современного права” и правового факультета Харьковского института народного хозяйства 123–142.

досліджує появу нових тенденцій у міжнародних економічних відносинах, які спричинили кардинальну їх трансформацію, невідповідність практики цих відносин чинним нормам права. Він критично аналізує старі західні доктрини права та доводить їх невідповідність новим суспільним реаліям. У фокусі наукових інтересів В. Корецького перебуває ставлення західних держав до існуючого правопорядку, що спонукає його до теоретичних узагальнень, наслідком яких є розвиток теорії права¹⁶.

У праці “До питання про виконання зобов’язань: Деякі уроки новітньої німецької судової практики” він переконливо доводить, що застосування німецькими суддями морально застарілого законодавства створює серйозні проблеми в господарському житті суспільства. Виконання принципу *sunt servanda* (договорів слід дотримуватися), на якому наполягали німецькі судді, мало руйнівну силу для всієї системи нових господарських взаємовідносин. Необхідний був пошук нової юридичної формули, згідно з якою було б забезпечене в окремих випадках розторгнення або зміна умов договору (“*clausula rebus sic stantibus*”)¹⁷.

Аналізуючи законодавство нових країн ХХ ст. у галузі цивільного права і процесу, вчений досліджує проблеми правовідносин у “старих” і особливо новостворених державах. Особливу увагу він акцентує на питаннях внутрішнього застосування законів із різних правових систем. Новостворені держави змушені були запозичувати ряд принципів і норм цивільного права колишніх метрополій, які вступали в суперечність з місцевим традиційним правом. Він наголошував, що радянській системі 20-х років минулого століття притаманний нерозривний зв’язок між економічною політикою і юридичними нормами.

Праці В. Корецького викликали великий інтерес щодо дослідження взаємозв’язку правовідносин і правових норм, що мали наріжне значення для юридичної науки і державно-правової практики. І донині своє значення зберігають ідеї вченого, що стосуються системи міжнародного приватного права і які зробили великий вплив на формування доктрини і практики міжнародного приватного права періоду формування централізованих держав та формування світового капіталістичного ринку в Західній Європі. На основі історичного аналізу В. Корецький розкриває ідеї міжнародно-правового спілкування та правової спільності націй, які сприяли розвитку між ними стабільних торгових відносин. Він поділяє погляди німецького професора Савінії щодо необхідності застосування в міжнародному торговельному обороті принципу домілія власника, який і дотепер є актуальним для практики сучасних міжнародних економічних відносин¹⁸.

¹⁶ Владимир Михайлович Корецкий (К Сытник, П Тронько и др. редкол, Наукова думка 1984) 6.

¹⁷ Корецкий (н 3) 27–35.

¹⁸ Корецкий (н 11) 154–158.

Після перетворення правового факультету в 1930 р. на Харківський інститут радянського будівництва і права, а з 1932 р. на Всеукраїнський комуністичний інститут радянського будівництва і права (з 1937 р. – Харківський юридичний інститут – нині Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого) В. Корецький викладав у цих вишах на професорських посадах, одночасно працюючи над докторською дисертацією. З 1937 р. В. Корецький очолив кафедру історії держави і права Харківського юридичного інституту¹⁹.

Багато років копіткої праці В. Корецький присвятив дослідженню особливостей англо-американської доктрини і практики міжнародного приватного права. Підсумковим дослідженням проблеми стало велике монографічне дослідження “Нариси англо-американської доктрини і практики міжнародного права”²⁰. Монографія присвячена ґрунтовному узагальненню теорії і практики міжнародного приватного права. Особлива увага в роботі приділена аналізу застосування в міжнародному приватному праві принципів *comity* (міжнародної ввічливості) і набутих прав. Ці новаторські погляди В. Корецького засвідчили вироблення ним наукового підходу до вивчення міжнародних економічних відносин, що стало глибоким аналізом питань загальної частини міжнародного приватного права. Цим В. Корецький зробив значний внесок у вітчизняну доктрину міжнародного приватного права.

Він ще у 20-х роках ХХ ст. одним із перших серед вітчизняних вчених обґрунтував ідею міжнародного господарського права і переконливо показав, що стосовно загальних міжнародних господарських зв’язків головне місце в регулюванні посідають не колізійні норми, а інші прийоми і методи²¹. Ототожнення міжнародного приватного права з колізійним правом свідчило про вузьконормативне розуміння першого. В. Корецький гостро критикував поширену серед західних юристів думку, згідно з якою міжнародне приватне право трактувалося як наука про колізії різномісцевих законів, хоча в реаліях конфліктна норма є одним із технічних засобів регулювання міжнародного обороту. За цих обставин слід брати до уваги не лише сам закон, а й відносини, що регулюються ним.

У своїх працях “Уніформізм у праві”, “Міжнародне радіоправо”, “Міжнародне господарське право” В. Корецький перший серед вітчизняних і зарубіжних вчених юристів теоретично обґрунтував необхідність створення міжнародного господарського права. Структура цього права ґрунтувалася б, на його думку, на поєднанні міжнародно-правового і приватно-правового

¹⁹ В. Денисов, ‘Життя в ім’я науки. До 120-річчя від дня народження В. М. Корецького’ [2010] 21 Правова держава 600.

²⁰ В. Корецький, *Очерки англо-американской доктрины и практики международного частного права* (Юриздат 1948).

²¹ М. Богуславский, *Международное частное право* (2-е изд., Международные отношения 1982) 33–34, 84.

методів регулювання світових господарських відносин, що мало б спричинити заміщення колізійних норм іншими правовими інструментами.

Всупереч конфліктному праву, що спирається на джерела правового регулювання і ряд техніко-юридичних прийомів, система норм міжнародного права, запропонована В. Корецьким, засновується на змісті відносин, що регулюються. Цінність цього підходу в тому, що він розширює обсяг і межі міжнародних економічних відносин, що регулюються, охоплюючи основні напрями діяльності держав у цій сфері, перевершуючи таким чином систему конфліктного права як за змістом міжнародних економічних відносин, що регулюються, так і за способом і технічними прийомами. Ці новаторські та оригінальні ідеї В. Корецького в 30-х роках ХХ ст. стали основою розвитку правової методології, не втратили своєї актуальності й чітко простежуються в сучасних тенденціях правового розвитку міжнародних економічних відносин²². Вони стали теоретичним фундаментом для захисту ним у 1939 р. дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук на тему: “Найважливіші проблеми міжнародного права в англо-американській судовій практиці у справах, що стосуються інтересів СРСР”²³.

З 1941 р. В. Корецький перебував у евакуації у Ташкенті, викладав курс лекцій із загальної історії держави і права в місцевому Юридичному інституті та досліджував феодальне право країн Західної Європи. В евакуації він пише ряд праць: “Суд і судовий процес у Франкській державі”²⁴, “Імунітет у Франкській державі”²⁵, “Суд фемів”²⁶. Усі три вийшли в 1944 р. Наступний етап дослідження англо-французької проблематики увінчався в 1947 р. творами “Військовий устрій Франкської держави”²⁷, “Англо-саксонські правди”²⁸, “Лекції з історії держави і права”²⁹ та ін.

У зазначених працях В. Корецький постає як історик права. Свої історико-правові дослідження він будує на багатому фактичному матеріалі. Вони пронизані глибоким історизмом та історичною перспективою. Фундаментальний аналіз і глибокі висновки В. Корецького зробили його одним із засновників у 30-х роках ХХ ст. вітчизняної “Всезагальної історії держави і права”³⁰.

²² Денисов (н 1) 28–29.

²³ Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. 1804–2009 (В Тацій голов. ред, 2009) 35.

²⁴ В Корецкий, *Суд и судебный процесс во Франкском государстве: Лекция по курсу истории государства и права* (Ташк. юрид. ин-т 1944).

²⁵ В Корецкий, *Имунитет во Франкском государстве: Лекция по курсу истории государства и права* (Ташк. юрид. ин-т 1944).

²⁶ В Корецкий, *Суд фемов: Лекция по курсу истории государства и права* (Ташк. юрид. ин-т 1944).

²⁷ В Корецкий, *Военный строй Франкского государства: Лекция по истории государства и права* (Харьк. юрид. ин-т 1947).

²⁸ В Корецкий, *Англо-саксонские правды* (Харьк. юрид. ин-т 1947).

²⁹ В Корецкий, *Лекции по истории государства и права* (Юриздат 1947).

³⁰ В Денисов, ‘Жизненный и творческий путь В. М. Корецкого’, *Владимир Михайлович Корецкий* (К Сытник, П Тронько и др. редкол, Наукова думка 1984) 23.

З визволенням України від німецьких окупантів він повертається до Харкова і працює професором міжнародного права Харківського юридичного інституту, а з 1947 р. – завідувачем кафедри міжнародного права.

У 1948 р. В. Корецького обрано дійсним членом Академії наук УРСР за спеціальністю “міжнародне право”. Цього ж року він переїжджає до Києва та працює над створенням наукової установи, спрямованої на забезпечення діяльності УРСР на міжнародній арені як засновниці ООН. У 1948 р. було прийнято урядове рішення Республіки про створення Кабінету держави і права в системі АН УРСР як допоміжної установи, яку мав очолити В. Корецький, але ця справа не набула подальшого розвитку. У 1949 р. згідно з новою урядовою постановою створюється Сектор держави і права як науково-дослідна установа в системі АН УРСР на чолі з його завідувачем В. Корецьким (з 1969 р. – Інститут держави і права)³¹. У 1969–1974 рр. В. Корецький працює директором інституту, а потім до його смерті – почесним директором Інституту держави і права АН УРСР. Водночас він очолював відділ міжнародного права і порівняльного правознавства. За активної участі В. Корецького формувалася українська академічна наукова школа міжнародного права та порівняльного правознавства. Під керівництвом В. Корецького Інститут став провідною науковою юридичною установою України.

Науково-організаційну, наукову, педагогічну діяльність В. Корецький поєднував з дипломатичною службою. Він брав участь у складі делегації СРСР у підготовці Паризької мирної конференції 1946 р., був членом делегації УРСР на першій, другій та четвертій сесіях Генеральної Асамблеї ООН (1946, 1947, 1949). У 1946 р. В. Корецький був радником представника СРСР у РБ ООН. Він став першим з радянських вчених у складі Комітету ООН з прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації (1947), у 1947–1949 рр. був членом і першим заступником голови Комісії ООН з прав людини, у 1949–1952 рр. – членом Комісії міжнародного права ООН. Він був співрозробником Загальної декларації прав людини та автором її ст. 1³².

В. Корецький був також радником делегації УРСР на міжнародній конференції з підготовки Конференції про ліквідацію рабства та работоргівлі (1956, Женева), головою делегації УРСР на конференції з морського права (1958, Нью-Йорк і 1960, Женева), членом Постійної палати Третейського суду в Гаазі (1957–1969). Вінцем дипломатичної діяльності В. Корецького стало обрання його на XV сесії Генеральної Асамблеї ООН та Радою безпеки ООН членом Міжнародного суду в Гаазі (1960–1970) та віцепрезидентом того ж Суду (1968–1970).

³¹ І Усенко, ‘До історії заснування Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України: нові факти і документи’ [2020] 31 Правова держава 38–40.

³² В Денисов, ‘В. М. Корецький в Організації Об’єднаних Націй. Кодифікація і прогресивний розвиток міжнародного права (до 130-річчя від дня народження)’ [2021] 32 Правова держава 20–29.

У 60–70-х роках ХХ ст. наукова діяльність В. Корецького була спрямована на теоретичну розробку проблем міжнародної правосуб'єктності України, міжнародного права, його прогресу, прав людини, історії держави і права в європейських країнах ранньофеодального періоду та ін. Підтвердженням цього є його праці “Суверенітет”³³ (1963), “Міжнародно-правова правосуб'єктність Української РСР”³⁴ (1965). В. Корецький інтенсивно здійснює дослідження проблем, пов'язаних з діяльністю України на міжнародній арені в контексті широкого кола питань міжнародного публічного права. Він розробляє теоретичні питання суверенітету і міжнародну правосуб'єктність республіки, яка входить до складу федеративної держави. Визначаючи співвідношення суверенітету федерації та республік, які входять до неї, їх міжнародну правосуб'єктність, він наголошує, що суверенна федерація і суверенні республіки взаємно забезпечують і взаємно зміцнюють суверенітет кожного з них. Він наголошував, що федерація, заснована на національно-територіальному принципі утворення її суб'єктів, добровільності об'єднання республік у федерацію, здатна забезпечити реальний суверенітет. У реальній федерації союзна держава не стоїть над республіками та поза ними. Вона являє собою форму спільності республік, які спільно здійснюють державну владу – або вони діють разом – через союзні органи відповідно до Конституції, або через свої республіканські органи. Така федерація діє не замість, а разом з союзними республіками. Об'єднання у федерацію не означає простого співіснування в ній окремих республік³⁵.

Перехід свого часу В. Корецького на кафедру міжнародного права та керівництво нею були тісно пов'язані з необхідністю здійснення міжнародно-правових досліджень в Україні в зв'язку з активізацією її діяльності на міжнародній арені та створенням ООН, однією із засновниць якої стала республіка. У цей період вчений здійснює дослідження, пов'язані з міжнародно-правовою діяльністю республіки і бере безпосередню участь у роботі ряду важливих міжнародних форумів, веде не тільки велику науково-дослідну, а й науково-організаційну роботу.

Впродовж багатьох років у центрі дослідницької діяльності вченого була ще одна важлива проблема міжнародного права – його кодифікація. Наприкінці 40-х років ХХ ст. світ побачив його праці: “Перша сесія Комісії міжнародного права”³⁶ (1949), “Про проєкт Філда. З історії проєктів кодифікації міжнародного права”³⁷ (1956), “Загальні принципи права в міжнародному праві”³⁸ (1957), “Проблема основних прав і обов'язків держав у міжнародно-

³³ В. Корецький, ‘Суверенітет’, *Укр. рад. енцикл.*, т. 14 (1963) 144–146.

³⁴ В. Корецький, ‘Міжнародно-правова суб'єктність Української РСР’, *Укр. рад. енцикл.*, т. 17 (1965) 626–628.

³⁵ Корецький (н 33) 144–146.

³⁶ В. Корецький, ‘Первая сессия Комиссии международного права’ [1949] 8 Сов. государство и право 12–29.

³⁷ В. Корецький, ‘О проеekte Филда: (Из истории проектов кодификации междунар. права)’ [1956] 4 Сов. государство и право 110–115.

³⁸ В. Корецький, ‘Общие принципы права’ в *международном праве* (Изд-во АН УССР 1957).

му праві”³⁹ (1959), “Декларація прав і обов’язків держав”⁴⁰, “Історія систематизації міжнародного морського права”⁴¹ (обидві – 1962).

У кодифікації міжнародного права В. Корецький убачав один із найважливіших засобів втілення в життя мрії народів про мир, рівність, свободу, суверенітет і незалежність держав. Він був переконаний, що розвиток прогресивних принципів міжнародного права і очищення його від антидемократичних рис можуть сприяти здійсненню на практиці ідеї його кодифікації. У дослідженнях вченого значна увага приділена проблемі співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. У зазначених працях він гостро критикує механічне перенесення в міжнародне право приписів внутрішнього законодавства, спроби підмінити визнані прогресивні принципи міжнародного права “загальними принципами права”. На глибоке переконання В. Корецького, суттю доктрини міжнародного права є розуміння під “загальними принципами права” принципів міжнародного права.

Широко відомим серед вітчизняних і зарубіжних вчених є дослідження В. Корецьким Проекту чеського короля Іржі Подебрада про організацію миру і безпеки 1464 р., що посідає гідне місце в історії ідей про співробітництво народів. Це співробітництво має бути спрямоване на боротьбу проти деспотизму, на захист миру, рівності народів, поваги шляхів їх національного розвитку та покарання за порушення миру.

Діапазон наукових інтересів В. Корецького універсальний і масштабний. Він досліджував найактуальніші проблеми цивільного права, міжнародного приватного права, міжнародного господарського права, міжнародного публічного права. Велику увагу він приділяв всесвітній історії держави і права. Він глибоко усвідомлював усебічне значення для юридичної науки історичного методу, віддаючи перевагу історії права.

В. Корецький вів активну науково-громадську діяльність. Був членом головної редакційної колегії Української радянської енциклопедії, Юридичного словника⁴² та інших енциклопедичних видань. Він обирався заступником голови союзної асоціації міжнародного права, головою секції істориків права Національного комітету істориків СРСР, президентом правової секції і членом правління Українського товариства дружби і культурних зв’язків із зарубіжними країнами.

Вчений популяризував досягнення вітчизняної правової науки, виступаючи з доповідями англійською, французькою та німецькою мовами за кордоном – у Бухаресті (1957), Варшаві (1957), Празі (1964), Нью-Йорку (1958), Гамбурзі (1960), Лондоні (1965), Ніцці (1967), Гронінгені, Утрех-

³⁹ В. Корецький, ‘Проблема “основных прав и обязанностей государств” в международном праве’ [1958] Советский ежегодник международного права 74–92.

⁴⁰ В. Корецький, *Декларации прав и обязанностей государств* (Изд-во АН УССР 1962).

⁴¹ В. Корецький, ‘История систематизации норм международного морского права’, В. Корецький, Г. Тункин (ред), *Очерки международного морского права* (Госюриздат 1962) 3–46.

⁴² Б. Бабій, В. Корецький, В. Цветков (ред), *Юридичний словник* (Головна редакція УРЕ 1974).

ті, Лейдені (Нідерланди, 1967, 1968), Будапешті (1968), Единбурзі (1969), Загребі (1969) та ін.

В. Корецький був обраний членом Індійського товариства міжнародного права (1960); членом-кореспондентом (1965), дійсним (1977), а потім почесним (1983) членом Інституту міжнародного права в Женеві; академіком Мексиканської академії міжнародного права (1969); членом-кореспондентом Аргентинської асоціації міжнародного права та ін.⁴³

Він був удостоєний звання заслуженого діяча науки і техніки УРСР (1947), звання Героя Соціалістичної Праці (перший і єдиний у колишньому СРСР серед вчених-юристів) (1980), нагороджений трьома орденами та трьома медалями СРСР та іншими державними відзнаками УРСР. Помер 25 липня 1984 р. і похований на Лук'янівському цвинтарі в Києві. Рада Міністрів УРСР постановою № 36 від 15 лютого 1990 р. Інституту держави і права АН України присвоїла ім'я В. М. Корецького. 2020 р. на будинку по вулиці Б. Хмельницького, 42, де жив і працював вчений, встановлено меморіальну дошку. Інститут держави і права імені В. М. Корецького підготував та видав (1989–2010) трьохтомне видання його вибраних творів⁴⁴.

Висновки. Отже багатогранна діяльність В. Корецького має неминуще значення для науки, дипломатичної діяльності, захисту ідеалів свободи і миру для держав і мирного співіснування в усьому світі. Його наукові ідеї увійшли до золотой скарбниці вітчизняної правової думки.

Зокрема, В. Корецький зробив видатний внесок у розвиток цивільного, міжнародного цивільного, міжнародного господарського, міжнародного публічного права та вітчизняної історико-правової науки. Його наукові знання та внесок у розвиток науки отримали визнання серед вітчизняної та міжнародної спільноти. Він виступив одним із творців Загальної декларації прав людини, утверджуючи в ній ідеали свободи, миру та прогресу людства. Активна дипломатична діяльність В. Корецького на міжнародному рівні була гідно оцінена міжнародним співтовариством і увінчалася обранням вченого на XV сесії Генеральної Асамблеї ООН та Радою безпеки ООН членом Міжнародного суду в Гаазі у 1960–1970 рр. і віцепрезидентом цього ж суду (1968–1970). Неоціненним є його внесок у організацію та розвиток вітчизняної академічної науки як засновника провідної наукової юридичної установи – Інституту держави і права в Україні, академічної школи міжнародного права та порівняльного правознавства, дослідника історико-правової науки. Ім'я В. Корецького як вченого-патріота вписано золотими літерами у вітчизняну історію, а його багатогранна діяльність є прикладом беззастережного служіння Україні та її народу.

⁴³ Денисов (32) 32.

⁴⁴ В Корецкий, *Избранные труды. Кн. 1* (Ин-т государства и права 1989); В Корецкий, *Избранные труды. Кн. 2* (Ин-т государства и права 1989); В Корецкий, *Избранные труды. Кн. 3* (Ю Шемшученко, В Денисов, И Усенко и др. редкол., НАН Украины. Институт государства и права им. В. М. Корецкого, Юридична думка 2015).

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Boguslavskij M, *Mezhdunarodnoe chastnoe pravo* (2-e izd., Mezhdunarodnye otnosheniya 1982) (in Russian).
2. Koreckij V, “*Obshhie principy prava*” v *mezhdunarodnom prave* (Izd-vo AN USSR 1957) (in Russian).
3. Koreckij V, *Anglo-saksonske pravdy* (Har’k. jurid. in-t 1947) (in Russian).
4. Koreckij V, *Deklaracii prav i objazannostej gosudarstv* (Izd-vo AN USSR 1962) (in Russian).
5. Koreckij V, *Immunitet vo Frankskom gosudarstve: Lekcija po kursu istorii gosudarstva i prava* (Tashk. jurid. in-t 1944) (in Russian).
6. Koreckij V, *Lecii po istorii gosudarstva i prava* (Jurizdat 1947) (in Russian).
7. Koreckij V, *Ocherki anglo-amerikanskoj doktriny i praktiki mezhdunarodnogo chastnogo prava* (Jurizdat 1948) (in Russian).
8. Koreckij V, *Sud femov: Lekcija po kursu istorii gosudarstva i prava* (Tashk. jurid. in-t 1944) (in Russian).
9. Koreckij V, *Sud i sudebnyj process vo Frankskom gosudarstve: Lekcija po kursu istorii gosudarstva i prava* (Tashk. jurid. in-t 1944) (in Russian).
10. Koreckij V, *Voennyj stroj Frankskogo gosudarstva: Lekcija po istorii gosudarstva i prava* (Har’k. jurid. in-t 1947) (in Russian).

Edited books

11. Denisov V, ‘Zhiznennyj i tvorcheskij put’ V. M. Koreckogo’, *Vladimir Mihajlovich Koreckij* (K Sytnik, P Tron’ko i dr. redkol, Naukova dumka 1984) (in Russian).
12. Denysov V, ‘V. M. Koretskyi – fundator Instytutu’, *Flahman ukraïnskoj yurydychnoi nauky: Do 60-richchia Instytutu derzhavy i prava NANU. 1949–2009* (Ju Shemshuchenko red, In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy, Yurydychna dumka 2009) (in Ukrainian).
13. *Grazhdanskij kodeks sovetskij respublik: Tekst i praktičeskij kommentarii* (Har’kov 1923) [st. 1–4, 7–9, 44–51] 18–23, 49–54 (in Russian).
14. Koreckij V, ‘Istorija sistematizacii norm mezhdunarodnogo morskogo prava’, V Koreckij, G Tunkin (red), *Ocherki mezhdunarodnogo morskogo prava* (Gosjurizdat 1962) 3–46 (in Russian).
15. Koreckij V, *Izbrannye trudy. Kn. 1* (In-t gosudarstva i prava 1989) (in Russian).
16. Koreckij V, *Izbrannye trudy. Kn. 2* (In-t gosudarstva i prava 1989) (in Russian).
17. Koreckij V, *Izbrannye trudy. Kn. 3* (Yu Shemshuchenko, V Denisov, I Usenko i dr. redkol., NAN Ukrainy. Institut gosudarstva i prava im. V. M. Koreckogo, Juridichna dumka 2015) (in Russian).
18. *Natsionalna yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. 1804–2009* (V Tatsii holov. red, 2009) (in Ukrainian).
19. *Vladymyr Mykhailovych Koretskyi* (K Sytnyk, P Tronko y dr. redkol, Naukova dumka 1984) (in Ukrainian).

Journal articles

20. Denysov V, ‘V. M. Koretskyi v Orhanizatsii Ob’iednanykh Natsii. Kodyfikatsiia i prohresyvnyi rozvytok mizhnarodnoho prava (do 130-richchia vid dnia narodzhennia)’ [2021] 32 *Pravova derzhava* 20–29 (in Ukrainian).
21. Denysov V, ‘Zhyttia v im’ia nauky. Do 120-richchia vid dnia narodzhennia V. M. Koretskoho’ [2010] 21 *Pravova derzhava* 600 (in Ukrainian).
22. Koretskyi V, ‘Aktsyonernoe obshchestvo yly tovaryshchestvo s ohranychennoi otvetstvennostiu’ [1923] 4 *Vestnyk vneshnei torhovly Ukrainy* 1–10 (in Russian).

23. Koretskyi V, 'K voprosu ob yspolnenyy obiazatelstv (Nekotorye uroky noveishei hermanskoi sudebnoi praktyky)' [1922] 5/7 Vestnyk sovetskoï yustytsyy 27–35 (in Russian).
24. Koretskyi V, 'Mezhdunarodnoe khoziaistvennoe pravo: (Oryentyrovka v poniatyy)' [1928] 22 Vestnyk sovetskoï yustytsyy 664–671 (in Russian).
25. Koretskyi V, 'Mezhdunarodnoe radyopravo' [1928] 2 Sbornyk statei kafedry "Problemy sovremennoho prava" y pravovoho fakulteta Kharkovskoho ynstytuta narodnoho khoziaistva 123–142 (in Russian).
26. Koretskyi V, 'O proekte Fylda: (Yz ystoriyy proektov kodyfykatsyy mezhdunar. prava)' [1956] 4 Sov. hosudarstvo y pravo 110–115 (in Russian).
27. Koretskyi V, 'Ohovorka o vzaymnosti v mezhdunarodnom chastnom prave' [1925] 19 Vestnyk sovetskoï yustytsyy 731–734 (in Russian).
28. Koretskyi V, 'Pervaia sessyia Komysyisy mezhdunarodnoho prava' [1949] 8 Sov. hosudarstvo y pravo 12–29 (in Russian).
29. Koretskyi V, 'Problema "osnovnykh prav y obiazannosti hosudarstv" v mezhdunarodnom prave' [1958] Sovetskyi ezhehodnyk mezhdunarodnoho prava 74–92 (in Russian).
30. Koretskyi V, 'Problemy chastnoho mezhdunarodnoho prava v dohovorakh, zakliuchennykh Sovetskymy respublikamy s ynostrannymy hosudarstvamy' [1922] Sbornyk statei po voprosam vneshnei torhovly y ekonomyky 158–171 (in Russian).
31. Koretskyi V, 'Pryntsyp otkrytykh dverei (open door)' [1927] 14 Vestnyk sovetskoï yustytsyy 487–490 (in Russian).
32. Koretskyi V, 'Savny v mezhdunarodnom chastnom prave (k 65-letyiu so dnia smerty)' [1926] 4 Vestnyk sovetskoï yustytsyy 154–158 (in Russian).
33. Koretskyi V, 'Territoryalnye predely yspolnytelnoi syly sudebnykh resheniy (po hrazhdanskym delam)' [1924] 7 Vestnyk sovetskoï yustytsyy 175–178 (in Russian).
34. Koretskyi V, 'Unyformyzm v prave' [1927] Sbornyk statei, posviashchennyi pamiaty V.F. Hordona 91–109 (in Russian).
35. Koretskyi V, 'Vliyanye obespecheniya bumazhnykh deneh na yspolnenye obiazatelstv' [1923] 1/3 Narodnoe khoziaistvo Ukrainy 138–146 (in Russian).
36. Koretskyi V, 'Vopros o vliyanny obestseneniya deneh na yspolnenye obiazatelstv v hermanskoi yurysprudentsyy' [1924] 8/9 Narodnoe khoziaistvo Ukrainy 21–24 (in Russian).
37. Koretskyi V, 'Zakonodatelstvo Lytovskoi respublyky v oblasti hrazhdanskoho prava y protsessy' [1922] 1 Ekonomicheskyyi biulleten 106–113 (in Russian).
38. Usenko I, 'Do istorii zasnovannia Instytutu derzhavy i prava imeni V. M. Koretskoho NAN Ukrainy: novi fakty i dokumenty' [2020] 31 Pravova derzhava 38–40 (in Ukrainian).

Encyclopedias and dictionaries

39. Babii B, Koretskyi V, Tsvietkov V (red), *Yurydychnyi slovnyk* (Holovna redaktsiia URE 1974) (in Ukrainian).
40. Koretskyi V, 'Mizhnarodno-pravova sub'iektnist Ukrainskoi RSR', *Ukr. rad. entsykl.*, t. 17 (1965) 626–628 (in Ukrainian).
41. Koretskyi V, 'Suverenitet', *Ukr. rad. entsykl.*, t. 14 (1963) 144–146 (in Ukrainian).

Oleksandr Skrypniuk

DEDICATED SERVICE TO SCIENCE AND UKRAINE:
LIFE AND PROFESSIONAL PATH OF ACADEMICIAN
VOLODYMYR KORETSKI

ABSTRACT. The scientific, organizational, and diplomatic endeavors of V. Koretsky at the International Court of Justice (ICJ) exhibit a multifaceted character and necessitate renewed evaluation in light of contemporary demands. The scholar's diverse legal concepts call for further inquiry, modern interpretation and advancement.

The purpose of this article is to conduct a scholarly examination of V. Koretsky's academic, organizational, diplomatic, and judicial activities in historical, theoretical-legal, and international-legal contexts, with particular attention to his perspectives on establishing a just global order and sustainable international peace.

Volodymyr Mikhaylovich Koretsky was an eminent jurist, educator, organizer of academic legal scholarship, diplomat, Judge of the International Court of Justice, and its Vice-President.

His entire life and professional activity stand as a testament to unwavering dedication to Ukraine and the advancement of legal science. Having received an outstanding university education in law, he commenced his career by teaching and conducting research on issues of civil law, and, following the Civil War, turned to the study of the methodology of legal science. During the 1920s and the first half of the 1930s, he combined scholarly and pedagogical pursuits with public service in republican state agencies. Concurrently, he engaged in robust research in the field of private international law.

In the 1930s, he took an active role in establishing higher legal education in Kharkiv, serving as Vice-Rector and Head of the Law Faculty while concurrently fulfilling professorial responsibilities. He chaired the Department of the History of State and Law at the Kharkiv Juridical Institute and, in 1939, defended his doctoral dissertation on the distinctive features of Anglo-American doctrine and international law. Following the attainment of his doctoral degree, all subsequent research by the scholar remained inextricably tied to the development of theories in private international law, international economic law, and public international law.

After V. Koretsky was elected an Academician, he entered his Kyiv period. He founded the Institute of State and Law and the Department of International Law and Comparative Jurisprudence. Under his leadership, the institute was transformed from a modest research sector into a leading, advanced academic institution. During the 1950s and 1960s, V. Koretsky simultaneously engaged in scientific, organizational, and teaching activities alongside diplomatic service: he participated in three sessions of the United Nations General Assembly, served as an advisor to the representative of the USSR to the UN Security Council, worked on the UN Committee on the Progressive Development and Codification of International Law, the UN Commission on Human Rights, and the UN International Law Commission, and contributed as a co-drafter of the Universal Declaration of Human Rights. He took part in numerous forums held under the auspices of the UN. The pinnacle of Koretsky's diplomatic endeavors was his election as a member of the International Court of Justice in The Hague (1960–1970) and his tenure as Vice-President of that Court (1968–1970).

In the 1960s and 1970s, V. Koretsky's scholarly work focused on the study of sovereignty, the international legal personality of republics, and the establishment of a stable international legal order based on principles of peace, security, and stability. He was actively engaged in public affairs in Ukraine, promoting the achievements of domestic legal scholarship abroad. His academic and diplomatic endeavors were duly recognized both nationally and internationally. He received the highest honors of the union and republican governments, was elected a member of numerous foreign academies and international associations, and his name was memorialized in the institute he founded, as well as through the posthumous publication of selected works.

KEYWORDS: Volodymyr Koretsky; legal scholarship; researcher and theorist; doctrine; private international law; international civil law; international economic law; public international law; diplomat; Judge of the International Court of Justice.